

Viskas, ką norėjote sužinoti apie lobizmą ES institucijose

„Be lobistų indėlio sprendimų priėmimo kokybę gerokai nukentėtų“, – tvirtina Europos Parlamento pranešimą lobizmo klausimu parengęs A. Stubb. Manoma, kad Briuselyje dirba bent 15 tūkst. lobistų ir 2,5 tūkst. lobistinių organizacijų. Gegužės 8 d. EP pritarė taisylių, reglamentuojančių interesų grupių atstovavimą, sugriežtinimui. Skaitykite dosjė apie sprendimų priėmimo Briuselio koridoriuose kuluarus ir patvirtintas priemones, didinsiančias skaidrumą.

Remiantis gegužės 8 d. Europos Parlamento patvirtintu pranešimu, ES institucijoms įtaką darantys lobistai privalės registruotis viešai skelbiame bendrame registre. Tai gali radikaliai pakeisti ES institucijų ir 15 tūkst. jas įtakojančių lobistų santykius. Patvirtinus pranešimą dėl interesų grupių atstovų (lobistų) veiklos ES institucijose, padėtas pagrindas jos skaidrumo didinimui.

„Tai svarbus žingsnis iš priekį. Skaidumas – būtina legitimumo sąlyga, todėl šnekėdami apie lobizmą reglamentuojančias taisykles iš esmės šnekame apie legitimumą“, – po pranešimo patvirtinimo komitete tvirtino europarlamentaras, vėliau tapęs Suomijos užsienio reikalų ministru.

Norėdami daugiau sužinoti apie interesų atstovavimą Briuselyje ir Europos Parlamente, skaitykite mūsų parengtą straipsnių apie „eurolobizmą“ seriją. Joje rasite ir 2007 m. lapkritį publikuotą interviu su pranešėju A. Stubbu.

Lobizmas: daugiau skaidrumo

Europarlamentarai milžiniška balsų dauguma pritarė pranešimui, kuriame siūloma sukurti privalomą, viešą, bendrą Tarybos, Komisijos ir Parlamento lobistų registrą, kuriame registrojantis reikėtų pateikti visus finansinius duomenis. Įgyvendinus šiuos pasiūlymus, interesų grupių atstovai turėtų laikytis bendro etikos kodekso nuostatų, jiems būtų taikoma bendra pašalinimo iš registro tvarka.

Europos Parlamento pranešėjams bus sudaryta galimybė prie pranešimų pridėti lobistų, su kuriais buvo konsultuojamas, juos rengiant, sąrašą – tai leistų sekti jų poveikį teisékūrai ir užfiksuoti vadinančią „teisékūros pėdsaką“.

Pranešimą dėl lobizmo europarlamentarams pristatė naujas pranešėjas Ingo Friedrich (Europos liaudies partijos ir Europos demokratų frakcija, Vokietija), kadangi balandžio pradžioje šią ataskaitą parengęs jo kolega Alexander Stubb pradėjo eiti Suomijos užsienio reikalų ministro pareigas.

Dauguma europarlamentarų palaikė pranešimo tekstą, tačiau atmetė liberalų siūlymą lobistams priskirti ir bažnyčias. „Remiantis sutartimis, bažnyčios yra partnerės, o ne lobistės“, – tvirtino pranešėjas. Socialistai ir žalieji išreiškė viltį, kad registras pradės veikti iki 2009 m. EP rinkimų. Europos vieningųjų kairiųjų/Šiaurės šalių žaliųjų kairiųjų

vardu kalbėjusi Sylvia-Yvonne Kaufmann sakė, kad skaidrumu ir taisyklių aiškumu paremtas ES teisės aktų patikimumas.

Lobizmo Briuselyje apžvalga

Europos Komisijos iniciatyva dėl sprendimų priėmimo skaidrumo didinimo apima ir lobizmą ES institucijose. Joje siūloma sukurti savanorišką lobistų registrą. EP Konstitucinių reikalų komitetas surengė seminarą, padėjusį pamatus Parlamento pranešimui šia tema. Ar Briuselio lobistų veikla bus reglamentuojama panašiai kaip Vašingtone? Skaitykite straipsnių apie europinį lobizmą serią.

„Lobby“ (anglų k.) reiškia prieškambarį, kuluarus. Lobizmas – tai tam tikru – paprastai siauru – interesų atstovavimas ir jų gynimas, siekiant įtakoti valdžios institucijų sprendimus. Vieni lobizmą suvokia kaip natūralų demokratijai būtiną procesą, kitieji jis – už akių vykstantis galios ir įtakos žaidimas. Ką apie tai mano vienas svarbiausiu Europos lobistų taikiniu – Europos Parlamentas?

Sprendimų priėmimo kuluarai

Europos Komisijos nuomone, lobizmas – teisėta demokratinės sistemos dalis. Vis dėlto visuomenei turėtų būti aišku, kokią įtaką lobistai daro Europos institucijoms, kam jie atstovauja ir kas apmoka jų sąskaitas. Dėl šios priežasties 2006 m. pasiūlyta sukurti Komisijos tvarkomą savanorišką lobistų registracijos sistemą. Lobistų grupės jau pareiškė nepritariantčios šiai iniciatyvai, tuo tarpu nevyriausybinės organizacijos (NVO) kritikuoja savanorišką siūlomos sistemos modelį. Europos Parlamento pozicija dėl europinio lobizmo bus išreikšta Alexander Stubb rengiamame pranešime, dėl EP Konstitucinių reikalų komitetas balsuos 2008 m. balandžio 1 d.

Akreditacija Europos Parlamente

Europos Parlamentas turi akreditacijos sistemą norintiems į EP patalpas patekti lobistams. Šiuo metu minėtame sąraše randame 4570 lobistų, 2570 iš jų turi nuolatinius leidimus. EP Darbo tvarkos taisyklių Lobistų veiklos elgesio kodeksas numato, jog lobistai privalo nurodyti, kieno interesams jie atstovauja. Jie turi vengti interesų konfliktų ir susilaikyti nuo nesąžiningų informacijos rinkimo būdų. Nesilaikantys elgesio kodekso lobistai gali netekti leidimo lankytis Parlamento patalpose.

Lobizmo ABC

Siekdamai įrodyti, jog sprendimą reikėtų pakreipti tam tikra vaga, lobistai susitinka su europarlamentarais ir Komisijos pareigūnais, teikia savo argumentus ryšio priemonėmis, rengia studijas ir informavimo kampanijas, siūlo galimus teisės aktų pakeitimus. Teisėtas lobizmas reiškia, jog išklausęs skirtingas pozicijas ir argumentus galutinį sprendimą remdamasis europiniu interesu priima pats politikas ar pareigūnas. Tuo tarpu neteisėtas lobizmas yra paprasčiausia korupcija – sprendimas nusiperkamas.

Kiek jū?

Kadangi lobizmas nelaikomas oficialia profesija ar specialybė, patikimos statistikos apie Briuselyje dirbančius lobistus nėra. Manoma, kad Briuselyje iš lobizmo duoną valgo nuo 15 tūkst. iki 20 tūkst. asmenų. Vašingtone jū – kone 35 tūkstančiai.

Pasak už skaidrumą atsakingo Komisijos nario Siim Kallas, Briuselyje atstovaujama 2600 interesų grupių, tuo tarpu profesoriaus Justin Greenwood duomenimis europiniame lygmenyje egzistuoja kone pusantro tūkstančio interesų grupių, pusė jų turi buveines Briuselyje.

Kas jie?

Europinės lobistinės organizacijos apima pačių įvairiausių klausimų spektrą. Jas galėtume suskirstyti į keletą pagrindinių grupių:

- Prekybos ir profesinių asociacijų atstovai: automobilių gamintojų (ACEA), chemijos pramonės (CEFIC) ar net dantų gydytojų (EUDENTAL) asociacijos
- ES ir užsienio šalių prekybos rūmai (AMCHAM EU), darbdavių organizacijos (BUSINESSEUROPE)
- Profesinės sajungos (ETUC)
- Tarpvyriausybinės organizacijos (JTO agentūros)
- Savo interesus ginančios bendrovės
- Lobizmu ir viešaisiais ryšiais besiverčiančios įmonės, teisės firmos
- Miestų ir regionų atstovybės
- Tyrimų institucijos: idėjų kalvės ir minčių fabrikai (angl. „think-tanks“)
- NVO, viešajų interesų ginančios grupės („Amnesty International“, „Greenpeace“) bei jų „skėtinės“ europinės organizacijos (Europos neigaliųjų forumas, Europos jaunimo forumas, CONCORD)

Anot Justin'o Greenwood'o, paskutinės grupės – „piliečių interesų“ – organizacijos sudaro apie trečdalį, o verslo interesus atstovaujančios organizacijos – daugiau nei pusę ES asociacijų. Siekdami subalansuoto interesų atstovavimo Briuselyje, pastaruosius du dešimtmečius Parlamentas ir Komisija teikia finansinę paramą „piliečių intereso“ organizacijoms.

Į lobizmo sąvoką pažvelgus plačiau, prie lobistų galima būtų priskirti net ir užsienio valstybių diplomatus, „diplomatinių lobizmo“ pagalba ginančius juos siunčiančios valstybės interesus, tačiau šiekart apsiribokime siauresne sąvoka.

Straipsnis publikuotas 2007 m. spalio 8 d.

Lobizmas: daugiau aiškumo ES institucijų koridoriuose

Ar būtina sukurti europinį lobistų registrą? Ar jis turėtų būti savanoriškas, ar privalomas? Kokius duomenis privalėtų pateikti lobistai? Atsakymą į šiuos klausimus ieškota spalio 8 d. EP Konstitucinių reikalų komiteto rengtuose svarstymuose. I interesų atstovavimą į lobistinę veiklą pažvelkime europarlamentarų ir pačių lobistų akimis.

Ar lobizmas padeda, ar apsunkina sprendimų priėmimą? Pasak EP Konstitucinių reikalų komiteto pirmininko Jo Leineno, lobizmas yra teigiamas reiškinys – visų indėlis yra sveikintinas.

Subjektyvumo dozė

Pranešimą dėl europinio lobizmo rengiantis suomių europarlamentaras Alexander Stubb lobistinę veiklą laiko „svaria parlamentinio proceso dalimi“. „Nors lobistai pateikia naudingos informacijos, europarlamentarai suvokia, jog ji yra subjektyvi“, – teigia Europos liaudies partijos ir Europos demokratų frakcijos narys.

Žaliųjų frakcijos/Europos laisvojo aljanso atstovo iš Liuksemburgo Claude Turmes nuomone, europarlamentarai yra gal net per daug priklausomi nuo lobistų patarimų, todėl EP vertėtų įdarbinti daugiau nepriklausomą analizę ir tyrimus rengiančių specialistų.

„Juodoji lobizmo dėžė“?

Ar lobistiniai procesai ES primena véberiškąją „juodąją dėžę“, ir mes neturime galimybės sužinoti, kas yra jos viduje? Lobizmo skaidrumo ir etikos reglamentavimo aljanso (ALTER-EU) atstovas Paul de Clerck pritaria šiai nuomonei: „Lobizmas Briuselyje vyksta neskaidriai – niekas nežino kas užsiima lobizmu, kienovardu ir kokiui klausimu“.

Anot P. de Clerck, kitas Briuselio lobizmo ypatumas – „besisukančių durų“ fenomenas: ES institucijose padirbę asmenys netruka pereiti dirbtį į lobistines organizacijas. Taip pat reikia turėti omenyje „priekinės linijos“ grupes, tarytum atstovaujančias visuomenės interesams, tačiau iš tiesų įkurtas konsultacinių bendrovii ir finansuojamas savo interesus ginančių įmonių. Dabartinės taisyklės neleidžia „atsijoti“ tikrujų interesų, teigia aljanso atstovas.

Savanoriškas ar privalomas registravimasis?

Europos Komisijos nario Siim Kallas siūlymu 2008-aisiais pradėtų veikti savanoriška registracijos sistema. Tuo tarpu dar 2006 m. pabaigoje Europos Parlamentas ragino „privalomai atskleisti įmonių ir kitus lobistus, užtikrinti verslo grupėms ir kitiems suinteresuotiemis asmenims vienodą prieigą prie paties Sajungos politikos formavimo proceso“.

Dauguma seminaro dalyvių sutarė, jog siekiant išvengti piktnaudžiavimo vienoks ar kitoks registras yra būtinės. Nuomonės išsiskyrė dėl to, ar registracija turėtų būti privaloma, ar neprivaloma, bei kokius duomenis turėtų pateikti lobistai.

Europos reikalų profesionalų lobistų asociacijos (SEAP) vardu šnekėjusi Lyn Trytsman-Gray pritarė savanoriškos registracijos sistemai, tuo tarpu britų leiboristo Richard Corbett teigimu savanoriška sistema neveiks. „Tie, kuriuos norėtumėme matyti registre, nesiregistruos“, – tvirtino deputatas.

Europos vartotojų apsaugos organizacijos (BEUC) atstovo Jim Murray nuomone, savanoriška sistema veiks tik sukūrus reikiamu paskatų sistemą. „Turint omenyje nesiruošiančių savanoriškai registruotis skaičių, matyt netrukus išvysime ir privalomą registrą“, – sakė jis. Anot jo, Parlamentas neturėtų išduoti leidimų patekti į savo patalpas Komisijos sąrašuose neužsiregistruosiantiems lobistams.

Pinigai: tarp viešumo ir konfidentialumo

Kaip rasti tinkamą pusiausvyrą tarp duomenų apie klientus bei finansinių ataskaitų paviešinimo ir konfidentialios informacijos apsaugos? „Europos viešujų ryšių konsultacijų asociacija (EPACA) neprieštaraus finansinių duomenų viešinimui, jei jis bus taikomas visiems rinkos veikėjams, bus paremtas aiškiais kriterijais ir gerbs komercinių sutarčių įsipareigojimus“, – sakė asociacijos atstovas José Lalloum. Anot jo, savanoriška registracija, apimanti finansinių duomenų pateikimą, iškreiptų konkurenciją.

SEAP atstovė L. Trytsman-Gray ragino gerai apmąstyti, kokie finansiniai duomenys turėtų būti viešinami, ir remtis nuoseklumo ir aiškumo kriterijais. Europos teisininkus atstovaujančios CCBE narys Thomas Tindeman priminė, jog „klientų paviešinimas pažeistų konfidentialumą ir teisininkams galėtų užtraukti baudžiamają atsakomybę“.

Vartotojų interesus ginančios BEUC atstovo J. Murray nuomone, be skaidrumo „mes niekuomet nesužinosime, ar Europoje turime nuosavą politikus perkantį Jacką Abramoffą, todėl panašių atvejų neišvengsime ir patys“.

Lobizmo reglamentavimo Vašingtone pamokos

Ar Europai vertėtų pasimokyti iš 1995 m. JAV priimto Lobizmo atskleidimo įstatymo? Jame apibrėžiama lobistinė veikla, numatoma privaloma registracija bei pajamų ir išlaidų paviešinimas. Kai kurie prelegentai teigiama vertino aiškias šio įstatymo sąvokas ir apibrėžimus. Pasak Craig Holman iš JAV organizacijos „Public Citizen“, Amerikos patirtis parodė internete visuomenei prieinamų duomenų apie lobistus reikalingumą. Europarlamentaras R. Corbett paragino nepamiršti „milžiniškų ES ir JAV skirtumų“: pastarojoje valstybėje priklausomybė nuo finansinės paramos rinkimų kampanijoje yra daug didesnė nei Europoje.

Straipsnis publikuotas 2007 m. spalio 18 d.

„Lobizmas – teigiamas procesas, tačiau jis turi vykti skaidriai“

Anksčiau jums pristatėme straipsnį apie Europos Parlamente vykusį seminarą dėl europinio lobizmo reglamentavimo. Šikart pakalbinome pranešimą lobizmo tema rengiantį suomių europarlamentarą Alexander Stubb. Susipažinkime su šio Europos Parlamento nario mintimis apie europinio lobizmo ypatumus ir galimus jo priežiūros mechanizmus.

Konstitucinių reikalų komitetas A. Stubbo pranešimą tvirtins balandį, o Parlamentas savo sprendimą šiuo klausimu priims 2008 m. gegužę. A. Stubb nuomone, lobistai turėtų viešai skelbti informaciją apie finansinius srautus, o jų registracija turėtų būti savanoriška. Pasak Parlamento nario, patys europarlamentarai, ypač pranešėjai, taip pat privalo prisidėti prie skaidrumo didinimo.

Komisijos skaidrumo iniciatyva tapo jūsų rengiamo pranešimo atskaitos tašku. Šios iniciatyvos pagrindas – siūlymas sukurti lobistų registrą. Kokia jūsų nuomonė dėl „eurolobistų“ registravimo?

Manau, kad Komisijos siūlyme yra apstu gerų idėjų. Pradėdamas rengti pranešimą buvau visiškai atviras, vengiau bet kokio išankstinio nusistatymo dėl to, kaip turėtų vykti europinis lobistinis procesas.

Dabar, padirbėjės ties šiuo klausimu, išklausęs daugelio žmonių nuomones ir visiems europarlamentarams išsiuntęs klausimynus, manau, jog mums reikia skaidresnių ir šiek tiek griežtesnių taisyklų.

Matau tris galimus lobizmo reglamentavimo variantus. Amerikietiškajį modelį, nuėjusį gal kiek per toli: sukurtos 575 puslapių taisyklės, draudžiama rengti sėdimus pietus seminaro, kuriame lankosi bent vienas politikas, svečiams. Taip atsitiko dėl to, kad partijų finansavimas glaudžiai susijęs su lobizmu.

Kitas kraštutinumas pastebimas kai kuriose ES valstybėse, visiškai nereglamentuojančiose lobizmo praktikos. Parlamentai klauso įvairių „ekspertų“, kurie yra ne kas kita, kaip lobistai, patarimų. ES modelis yra kažkur per viduri: Komisija iki šiol neturi taisyklų, tuo tarpu Parlamento lobistų registras dienos šviesą išvydo dar dešimtajame dešimtmetyje. Dabar kyla klausimas, ką su juo turėtumėme daryti...

Ar Parlamentui ir Komisijai reikia bendro lobistų registro?

Pradžioje į tokią galimybę žiūrėjau skeptiškai – visų pirma dėl administracinių sunkumų. Gerai apie tai pamastęs manau, jog tai néra bloga idėja, tačiau reikia atsižvelgti į lobizmo abiejose institucijose ypatumus. Priešingai nei Komisijoje, gavęs Parlamento leidimą lobistas gali nevaržomi vaikščioti šios institucijos patalpose. Žiūrėkime, kaip šiuos skirtumus suderinti praktikoje.

Ar visiems lobistams turėtų būti taikomos vienodos taisyklės?

Manau, jog visi lobistai sukurti lygūs. Tieki pramoninkų, tieki profesinių sąjungų atstovai, įsitraukę į lobistinę veiklą, yra lobistai. Jie „stumia“ savo interesus.

Manau, jog registracija turi būti savanoriška. Jei registracija bus privaloma, ar, tarkime, Lenkijos žemės ūkio sąjungos nariui, tenorinčiam trumpai pasimatyti su europarlamentaru, nebus leista susitikti su juo neįvykdžius visų biurokratinių procedūrų ir neužsiregistravus kaip lobistui? Manau, taip perlenktume lazda. Tačiau jei esate rintas lobistas, tikrai norésite užsiregistruoti oficialiaiame lobistų sąraše.

Kokia finansinė informacija turėtų būti viešinama?

Manau, jog dalis finansinės informacijos turi būti vieša – tai didintų skaidrumą. Įmonės galėtų skelbti, kiek procentų savo pajamų išleidžia lobistinei veiklai. Lobizmu užsiimančios organizacijos turėtų įvardinti savo klientus, nevyriausybinės organizacijos – savo finansavimo šaltinius.

Skaidrumas būtinės abiejose pusėse, jo paisyti privalo ir EP nariai. Rengiuosi pasiūlyti tokią sistemą: rengiantis Parlamento pranešimą viena ar kita tema deputatas išnašose turėtų pateikti visą asmenų, kurie buvo išklausyti rengiant pranešimą, sąrašą. Tai vadinčiau „teisékūros pėdsaku“. Manau, jog lobizmas yra teigiamas ir būtinės procesas, tačiau jis turi vykti skaidriai.

Kokia lobistų reikšmė Europos Parlamento darbe?

Visuomet sakau, jog geriausiai informuotas asmuo Briuselyje yra Komisijos narys, nes jis turi šimtų jam dirbančių europinių valdininkų užnugarį. Po to seka į Tarybos posėdžius atvažiuojantis ministras, kuriam, priklausomai nuo šalies ir ministerijos dydžio, dirba šimtas ar tūkstantis valdininkų. Europarlamentaras turi tik keletą padėjėjų – paprastai nuo vieno iki trijų.

Dėl šios priežasties europarlamentarui būtinės tam tikras ryšių tinklas. Teikdami bazinę informaciją, lobistai atlieka teigiamą vaidmenį, būtiną teisékūros procesui. Sakykime, jei spręstume klausimą dėl dviračių ar triračių transporto priemonių spidometrų, meluočiau, jei sakyčiau, kad esu šios srities specialistas.

Ar rengiant pranešimą dėl lobizmo su jumis buvo susitikę lobistai?

Be abejo. Lobistai bandė įtakoti mano sprendimus lobizmo klausimu. Skaidrumo dėlei savo interneto dienoraštyje pateikiau su manimi susitikusių lobistų pavardes. Mes, suomiai, galbūt esame kiek skaidresni, nei vertėtų. Su lobistais esu pakankamai griežtas: duodu jiems 15 minučių pristatyti savo poziciją, palikti dokumentus – ačiū, viso gero, išvadas padarysiu pats. Dėl laiko trūkumo manau, jog darbo pietūs ir vakarienės yra laiko švaistymas, tačiau tai tik mano nuomonė.

Interviu publikuotas 2007 m. lapkričio 13 d. Alexanderio Stubbo kandidatūra 2008 m. balandžio 1 dieną pasiūlyta į atsistatydinusio Suomijos užsienio reikalų ministro postą. Naujasis pareigas jis turėtų pradėti eiti šių metų balandžio 4 d.

Komitetas pritarė bendrai privalomai lobistų registracijos sistemai

Pasak Socialistų frakcijos nario iš Jungtinės Karalystės Richardo Corbett, įgyvendinus pranešime numatytais nuostatas gerokai išaugtų skaidrumas. Jo kolega iš Ispanijos Carlos Carnero priminė apie frakcijos paramą lobistų, su kuriais konsultuotasi rengus vieną ar kitą pranešimą, sąrašų viešinimui.

Žaliųjų frakcijos/Europos laisvojo aljanso pirmininkės Monicos Frassoni nuomone, dabar svarbiausia išvysti viso Parlamento paramą, siekiant naujasias taisykles įgyvendinti jau kitąmet.

Naujuoju pasiūlymu džiaugiasi ir už skaidrumą kovojančių organizacijų, tokų kaip „ALTER-EU“, ir kitų interesų grupių atstovai. Europos viešųjų ryšių konsultacijų asociacijos (EPACA) manymu, komiteto sprendimas prisidės prie skaidrumo ir nustatys lygias žaidimo taisykles visiems lobistams.

Pranešimo dėl lobistų veiklos Europos institucijoje reglamentavimo likimas spręsis gegužės 8 d. plenariname posėdyje. Pranešimą turės pristatyti naujas pranešėjas, kadangi balandžio pradžioje Alexander Stubb pradėjo eiti Suomijos užsienio reikalų ministro pareigas.